Ч. 252 (12.618). Львів, середа 12. листопада 1930. Pocztowa uiszczona ryczałtem. Рік LI.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.

Конто почт. щадн. 143.322.

Адреса для телеграм: „Діло“, Львів.

Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.

Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар. Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

11 Число Українського і Білоруського Виборчого Бльоку 11

Без аґітації!

Львів, 10. листопада 1930.

Цікавими є оті нинішні вибори! Цікаві вони скрізь, на всіх землях Польщі, але таки найцікавіші мабуть на східних і південно-східних просторах, заселених кількома міліонами українців. Ось напр. одно будь-що-будь незвичайне у виборчому часі явище: брак усякої аґітації.

Воно, правда, не зовсім відповідає правді: аґітація всеж таки істнує. Ведуть її „одинка“ у цілому краю, себто по містах і по селах, жиди по містах і ендеки у Львові та лише деяких округах (головно у Тернопільщині). Зате з українського боку ні чичирк! Маси українського населення, боротьба кількох лист польських, кількох жидівських, одної кацапської (Золотіїв), а по українському боці тишина. І ця тишина буде продовжуватися аж до хвилини мовчазного голосування. Будуть це вибори в повному того слова значінні — німі. Прошу тільки подумати: ні одна барвиста афіша, ні одна летючка (була одна-однісінька й ледви вилетіла в світ — щезла з його поверхні), цілі округи без одного віча! Українського виборця для української листи ніхто не розаґітував, ніхто йому про її програму не оповідав, ніякий кандидат не представлявся. Прочитав чоловік ґазету — може що з неї вичитав, але теж міг саме натрапити на число, в якому було мало-що читати! А поза ґазетою — не бачив друкованого виборчого листка й не почув голосно й прилюдно сказаного в справі виборів українського слова. Єдине, що виборець почув, це число, „нумерок“, і єдине, що дістав — це клаптик паперу з отим числом! І на цьому край цілій виборчій „аґітації“.

Але в оцій мовчанці є якась сила. Кинене серед такої тишини те одно число набирає значіння якогось маґічного гасла. Правда, розлягаються серед тишини й інші гасла. Але всі вони розлягаються при акомпаніяменті найбільш неперебірчивих реклям й усіх інших „заохочуючих“ акцесорій. Тимчасом „11-ка“ пішла в маси навіть без виборчих гасел! Єдиним її гаслом — що це єдина листа українська! Ніяких обіцянок, ніяких залицянок, ніякої полеміки з іншими виборчими суперниками! Навіть десятьох аґітаторів не вислав львівський центральний виборчий комітет Українського Виборчого Бльоку, щоби вели в краю пропаґанду листи Бльоку, так, як цю пропаґанду й аґітацію розуміють в цілому світі, де лише істнують демократичні вибори. Всю роботу взяв на себе сам край, всю аґітацію взяли на себе — самі виборці! Від уха до уха пішла аґітація: треба йти до виборів, треба голосувати на листу Українського Виборчого Бльоку! Чому саме на цю листу голосувати а не на іншу — ніхто не питає і ніхто нікому не пояснює. Це речі занадто зрозумілі.

В таких умовах вибори набрали характеру якогось мовчазного плебісциту. Українські маси виборців, залишені на самих себе, поділяться на дві катеґорії: людей зломаних чи морально пригноблених і на людей духом непохитних. Перші з них або будуть голосувати на противників або не підуть до виборів зовсім. Це булоб сумне явище, але — віримо в це! — таких людей зломаних і пригнічених у нас мало. Коли ж у кого не заломився дух; коли не затемнилася його національна свідомість; коли хто здає собі справу з відповідальности перед затрішнім днем; коли хто відчуває значіння збірної волі в житті націй — — той таки піде 16 і 23. листопада з виборчою карткою до урни і на цій картці буде видруковане чи вписане число листи Українського Виборчого Бльоку!

Хто знає, чи надходячий день виборів не є *історичним днем* в житті українського народу. Він покаже, чи переважила в психіці української народньої маси втома і зневіра, чи, навпаки, є незломне бажання цих мас в дальшому оперті *на власні сили* шукати відбудови і розбудови українського національно-політичного, культурного й господарчого життя. В цих днях — 16. і 23. листопада — *наша* інтеліґенція, *наше* селянство й *наше* робітництво складатимуть великий іспит національної зрілости.

Повторюємо — вибори, що наближаються з кожним днем, будуть для нас плебісцитом. Відповідатимуть за цей плебісцит в першій черзі інтеліґенція й той свідомий селянський актив, що вихований був кількадесятилітньою жертвенною працею провідників українського народу. Ми знаємо, що можуть прийти потім знову ріжні жалі, що можуть знову почутися нарікання та залунати „критика“. Але тепер пора зробити лише одно: всі дисципліновано і *масово* повинні виконати свій людський, громадський й національний обовязок: дати свою відповідь ясну й недвозначну підчас плебісциту, яким мають бути для нас вибори 16 і 23 листопада. Чи українська справа є справою *мас*, чи її верхівки? Чи є на наших землях оформована й свідома українська маса, чи все ще вона не може вийти з етноґрафічних пеленок?

Щоби викликати на це відповідь — не треба ніякої аґітації.

Франція, Німеччина і „коридор“.

Кампанія Густава Ерве та її відгук у польській пресі.

Французький щоденник „Ля Віктоар“ приніс 1. ц. м. передову статтю під заголовком: „Невже це значило би зрадити Польщу?“ Це чергова стаття в серії статтей на тему французько-німецьких взаємин, яку розпочав Ґустав Ерве недавно після останніх німецьких виборів. Вислід тих виборів приніс був ненадійно великі успіхи німецьким національним соціялістам, т. зв. Ґітлерівцям і був кріпким ударом проти Бріянівської політики французько-німецької злагоди. Ерве, котрий перед війною був зажертим антимілітаристом і котрий в часі війни розвинувся в неменше завзятого націоналіста, стояв ще до недавна дуже близько Мілерана — теж католицького соціяліста, теперішнього провідника великої частини правих, консервативних республиканців. Після перемоги Ґітлера в німецьких виборах Ерве розпочав у своїй ґазеті ряд статтей про потребу німецько-французького союзу. В статтях цих французький національний соціяліст звертається до німецьких національних соціялістів і силкується переконати їх, що єдиним виходом з важкого становища Німеччини є оконечне порозуміння з Францією щодо всіх спірних точок, порозуміння, яке повинно би завершитися тісним союзом політичним і військовим між Францією і Німеччиною. Після „двох років зрілого міркування“ Ерве прийшов до погляду, що Франція так само булаб винувата в будучій війні, як Німеччина була в останній війні, якщо вона не дасть згоди на ревізію Версайського мира. Ерве предкладає навіть програму ревізії:

Франція, мовляв, зречеться плебісциту в провінції Заари і дасть згоду на обєднання Австрії з Німеччиною. Далі віддасть Франція Німеччині дві колишні німецькі кольонії (Тоґо і Камерун), в яких тепер Франція виконує мандат Ліґи Націй. Німеччина має одержати згоду на заведення в себе такої самої військової системи, яку має Франція, з правом удержувати під прапором таку саму скількість жовнірів, яку Франція удержує в Европі. А вкінці Франція мала би дружніми намовами переконати свою союзницю Польщу, щоб віддала Німеччині т. зв. поморський та данціґський коридор, який ділить Східну Прусію від суцільної Німеччини.

Кожній точці цієї програми присвячує Ерве окремі статті: остання з черги є присвячена питанню данціґського коридора.

Стаття писана в дусі дуже приязнім для Польщі, яка числить, мовляв, 30 міліонів населення і яка з кожним роком зростає числом пів міліона душ. Дехто з польських приятелів пана Ерве впевняє його, що Польща сама собі порадить з німцями, однак Ерве каже, що він не зовсім твердо в цьому певний. Він міркує собі, що супроти 30 міліонів поляків є 72 міліонів німців (з австрійцями), які ніби-то тільки цього і ждуть, щоби кинутися на Польщу. Мало цього! З другої сторони Польщі є Росія, звязана союзом з Німеччиною. „Становище наших польських другів поміж двома великанами, російським і німецьким, жорстоко небезпечне“. Ерве побоюється, що збереження коридору матиме жахливі остаточні наслідки. Він міркує далі: „Коли за 10 чи 25 років вибухне війна за коридор між Німеччиною і Польщею і коли ми залишимо Польщу на її власні сили, то що з ними самими станеться? А якби ми мусіли збройно

Wyciąg z protokolu wspólnego z dnia 4 listopada 1930 r. Sąd okręgowy Wydział VI. karny we Lwowie w sprawie konfiskaty Nr. 240 (12606) czasop. „Dilo“ z daty Lwów dnia 28. października 1930 r. do Sygn. VI. I. Pr. 279/30 na posiedzeniu niejawnem w dniu 4. listopada 1930 r. po wysłuchaniu zdania Prokuratora Sądu okręgowego we Lwowie postanawia: uznać za usprawiedliwioną dokonaną dnia 27. października 1930 r. przez Prokur. Sądu okręgowego we Lwowie konfiskatę czasopisma „Dilo“ Nr. 240 12.606) z daty Lwów 28 października 1930 r. zawierającego w artykule pt. „Szczo dijetsia w naszomu kraju“ w całości znamiona występku z § 308 uk. zarządzić zniszczenie całego nakładu i wydać w myśl § 493 pk. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma nakaz, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego zakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z 17 grudnia Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 Dzpp. t. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. Uzasadnienie: Ogłoszenie drukiem wymienionego wyżej ustępu artykułu ma na celu fałszywem przedstawieniem przebiegu zajść z łącznością z akcją władz mającą na celu wykrycie sabotażystów i tendencyjnem ich wyolbrzymieniem zaniepokoić publiczne bezpieczeństwo, co odpowiada znamionom występku z § 308 uk. Według §§ 487 489, 493 pk. oraz §§ 36 i 37 ust. pras. jest zatem powyższe postanowienie uzasadnione.

Na oryginale właściwe podpisy.

Za zgodność: (підпис нечиткий)
starszy sekretarz.

інтервенїювати і бігти Польщі на підмогу, то який крик досади і болю підняли би французькі матері!..."

Одним словом, Польща, на думку п. Ерве, повинна добровільно зректися коридору — за приязною порадою Франції. А що їй за це зречення дістанеться? Ерве відповідає: У відплату за коридор Німеччина повинна примусити литовців увійти в склад Польщі, „з якою вони жили 5 століть"; крім того Німеччина повинна остаточно і добровільно махнути рукою на Познанщину і Горішній Шлеськ та на спілку з Францією дати Польщі „військову гарантію в разі совітського наступу".

Повище зреферована стаття викликала, як сказано, велике обурення у польській пресі, яка однозгідно накинулася на Ерве, відсуджуючи його просто від здорового розуму та пятнуючи, як німецького запроданця. Ось напр. „Курер Віленьскі", один з найповажніших органів санації, вступну статтю з 8. ц. м., присвячену п. Ерве, так і називає „Менте-каптус". Ось до яких висновків доходить її автор:

„Дискусія над тим як переконати чи приневолити Польщу, щоби вона добровільно „мирним" способом дарувала Німеччині Поморя, є найбільш яловою дискусією, яку собі тільки можна уявити. І тому, якщо п. Ерве щиро бажає закріпити мир в Европі, то повинен зрозуміти, що його кампанія може тільки заохотити Німеччину, щоби вони викликали війну. Треба сумніватись, чи цей вислід догодив би йому, а натомість у Польщі також марево війни нікого не застрашить та не примусить до уступок.

Характеристичною точкою „умов" п. Ерве є скомпенсування Польщі утрати Поморя тим, щоби їй „віддати" Литву. Цей „ганделек" є дуже популярний також і в Німеччині, хоч про нього говориться там тихцем. Визнання суверенности Литовської Республики, як видно, не є надто сильно у поглядах европейських політиків угрунтоване. Тому для Литви насувається висновок, що її екзистенція залежить від істнування т. зв. „польського коридоря". Це литовським політикам не перешкоджає симпатизувати, а литовській пресі бажати німецьким ревізіоністичним намаганням успіху. Такий парадокс можливий лиш тоді, як у політиці переважає пристрасне засліплення над голосом розваги.

А може литовські політики такі певні у відпорности Польщі, що ймовірність виміни Поморя за Литву згори із сфери можливости виключають? Якщо так, то їхня правда".

В усякому разі пресова кампанія Ґустава Ерве надзвичайно знову заактуалізувала питання стабілізації французько-німецьких взаємин та звязок цього питання з польсько-німецькими справами. Таким робом справа „данціґського коридору" знову товчеться у світовій пресі.

Складайте жертви на оселю українських робітників пера в Ямнім!

Теорія законів і практика життя.

На теми адміністративної практики й юдикатури у справі особистих свідчень.

(Під увагу українським правникам.)

Від визначного українського правника отримуємо слідуючі фахові уваги на надзвичайно актуальну справу:

Арт. 92 польської конституції з 17 березня 1921 говорить:

„Всі громадяни мають обовязок нести всякі тягарі і публичні свідчення, наложені на підставі закону".

Розпорядження През. з 19. I. 1928 про організацію і обсяг ділання загальної адм. влади В. З. Р. П. Ч. з року 1928 поз. 86 арт. 108. говорить таке: Воєводи мають право видавати поліційні розпорядження в цїли охорони, безпеки, спокою і порядку в випадках, не передбачених осібними правними приписами. Арт. 109. говорить: Поліційні розпорядження, про які мова в арт. 108 пунк. 2. можуть з обовязуючою силою на цілому просторі або на части воєвідства наказати або заборонити деякі ділання, якщо заходить правдоподібність, що ділання або занедбання викликують небезпеку для життя, здоровля чи майна громадян, або нарушать спокій чи публичний [лад]ок. Розпорядження оголошує воєвода у воєвідському деннику.

Арт. 110 говорить: нарушення розпоряджень воєводи, виданих на підставі арт. 108. пункт. 2. нинішного розпорядження, підлягає карі гривни до 50 зол. або карі арешту до 14 днів або обом тим карам разом. Проти оречення повітової загальної адміністраційної влади можна протягом 7 днів від дня доручення оречення внести на руки тої адмін. влади, яка видала оречення, відклик до приналежного Окружного Суду.

Арт. 112. говорить: в цїли виконання своїх заряджень адміністраційні власти примінюють такий спосіб поступування:

I) Влада взиває в письменній дорозі під загрозою примінення примусу — виконати розпорядження в означенім нею часі, а якщо загайка (проволока) грозить небезпекою, до негайного виконання.

II) Коли мине час, означений владою, чи то коли негайного розпорядження не виконано, влада може наказати, щоби цю роботу виконала третя особа та стягнути від зобовязаної сторони кошти, звязані з виконанням.

III) Безпосередній примус вільно примінювати тільки в тих випадках, в яких виконання розпорядження в інший спосіб є неможливе.

На підставі згаданого розпорядження През., видав воєвідський уряд в Тернополі поміщене у воєвідському деннику з 1. X. 1930 р. ч. 14. поз. 316. поліційне розпорядження тернопільського воєводи з 15. жовтня 1930 р. ч. 746 про цілоденні варти при стиртах слідуючого змісту: „На підставі арт. 108. пунк. 2., розпорядження През. Р. П. з дня 19. I. 1928 В. З. Р. П. ч: II. поз: 86. і арт. III. того самого розпорядження в цїли охорони, безпеки, спокою і публичного порядку, видаю ось таке поліційне розпорядження: тому, що постійно повторяються випадки підпалювання збіжевих стирт, Панове Старости зараз запровадять у цілому повіті *цілоденну і цілонічну варту при стиртах.* В тій цїли громади мають уложити письменно поділ варт. Тернопіль, дня 15. вересня 1930. Воєвода Мушинський вр.".

Розпорядження През. Р. П. з 16. марта 1928. В. З. Р. П. 32 поз. 307 і розпорядження През. Р. П з 16. січня 1928 В. З. Д. 54 поз. 8 про вимковий стан і про воєнний стан передбачують на випадок запровадження вимкового згл. воєнного стану *вимково* обовязок громадян до особистих і річевих свідчень. В законі про вимковий стан є виразно сказано, що на час вимкового стану з цїли скріплення поліційної служби *можна* наложити також особисті свідчення на місцеве населення під доглядом самоврядних органів. Рада міністрів згл. Мін. Внутр. Справ має вирішити заплату згл. винагороду за особисті свідчення.

В світлі теорії поліційного права, на якім основується підручник „Польського адміністраційного права" Куманецького-Васютинського і Панейка, та у світлі самого тексту законів з 19. I. 1928. В. З. Р. П. II. поз. 86: а то в арт: 108, 109 і 112 того закону, законодавець уповажнив воєводів і комісарів в арт. 108, 109 і 112 тільки до видавання розпоряджень поліційного змісту на підставі арт. 108 пункт. 2.

По думці закону поліційні розпорядження воєводів можуть відноситися до ділань і занехань тільки тоді, якщо покликуються на уповажнення арт. 108 пункт. 2. названого Розп. Президента.

Цей закон говорить виразно, що ділання згл. занехання поліційної натури можуть бути *вимушувані* тільки в цих випадках, *в яких виконання розпорядження в інший спосіб є неможливе.* Отже такими розпорядженнями, про які говорить закон, є приміром приписи щодо засобів обережности для охорони життя, здоровля або майна громадян. Про особисті і річеві свідчення законодавець очевидно навіть не згадує. Коли йде справа про особисті свідчення, то вони по думці конституції, а то арт. 92. можуть бути наложені тільки законом. *А такими законами є закон про вимковий і про воєнний стан.*

Хоча розпорядження воєвідства в Тернополі відноситься лише до обовязку пильнування стирт і ніколи ніяке інше розпорядження не вийшло, *обовязок свідчення населення розширено до пильнування доріг, телеграфічних стовпів, мостів і всяких інших обектів, так, що цілі села нині виконують поголовно особисті свідчення. Навіть при орці й управі поля запроваджено особисті свідчення.*

З приводу тих свідчень карається по думці

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З 12. ЛИСТОПАДА 1930.

АЛЬФОНС ДОДЕ. 55)

МАЦІЦЬКИЙ

ПОВІСТЬ.

VIII.

Відчит у пасажі Сомон.

Нарешті я скінчив цю славну поему. Це коштувало мене чотири місяці праці і пригадую собі, що коли я написав останні рядки, руки мої тремтіли від гарячки, гордости, приємности і нетерплячки.

На дзвіниці Сен Жермен була це подія. Якимцьо з такої нагоди став таким, як колись був давніше, з доби, коли клеїв папері і стояв між горшками з каруком. Він зробив мені прегарну палітурку до мого зшитка і хотів сам власноручно переписати мою поему. Після кожного прочитаного рядка тупцював від захоплення... Я мав менше довіря до свого твору. Якимцьо занадто любив мене і я не довіряв йому. Я хотів, щоби мою поему прочитав хтось безсторонній, якийсь певніший суддя. Біда в тому, що я не знав нікого.

А всеж таки в молочарні я мав неодну нагоду зробити знайомість. З хвилиною, коли ми мали більше грошей, я їв при спільнім столі в окремій салі. Сиділо там звичайно яких двацять молодих письменників, малярів, архітектів, одним словом квіт народу. Нині неодин з тих молодих квітів став славним і коли бачу їх призвища в пресі щось коле мене під серцем, бо я ніщо.

Коли я підходив до стола, всі приймали мене з простягненими раменами. Але тому, що я був занадто несміливий, щоби забирати голос в дискусії, про мене хутко забували і я лишався між ними так само самотним, як при столику в окремій салі. Я тільки слухав, а нічого не говорив...

Раз на тиждень приходив до нас на обід славний поет, якого імени не пригадую собі. Товариство називало його „Баґґават" від титулу одної з його поем. У такий день пили дороге вино. Коли доходили до десеру, великий Баґґават деклямував свою індійську поему. Індійські поеми були його специяльністю. Одна мала заголовок Ляксамана, друга Дасарата, третя Каляцаля, інша Баґірата, далі Судра, Суноцепа, Вісвамітра. Та найкращою з них була Баґґавата. Коли він відчитував її аж вапно летіло зі стелі. Слухачі ревіли, тупали, вилазили на столи. Коло мене сидів якийсь куций архитект з червоним носом, що починав зітхати від перших рядків і весь час обтирав собі сльози моєю серветкою...

І я серед загального пориву кричав сильніше як усі. Всі ці індійські поеми були до себе подібні. У кожній з них приходив льотос, кондор, слон, або буйвол. Часом для ріжноманітности льотос називали льотус, але позатим не було між ними ріжниці. Вони не мали ані пристрасти, ані правди, ані уяви. Рими сиділи на римах, — просто містифікація. Так думав я про велику Баґґавату. Може я не був би таким суворим, якби мене прохали віддеклямувати свої вірші. Але мене не прохав ніхто і тому я був немилосерним.

Зрештою мій погляд про гіндуську поезію не був відокремлений. Мій сусід ліворуч теж не находив в ній нічого. Була це дивна особа. Обдертий, заялозений, з великим лисим чолом і довгою бородою, в яку заплутувалися нитки макарону. Він був найстарший при нашім столі і найрозумніший. Як усі мудрці, говорив мало, не розтрачував себе. Кожний поважав його. Казали про нього: „О, це сильна голова, мислитель." Я набрав якнайкращого погляду про свого сусіда, коли бачив його іронічно скривлені уста при лектурі великої Баґґавати. Я подумав собі: „Ось людина з виробленим смаком. Якби так йому прочитати свою поему..."

Одного вечора, коли всі ставали від стола, я казав принести фляшину горівки і запросив мислителя, щоби випив зі мною. Він згодився. Я знав цей його нахил. Коли ми попивали, я звів розмову на велику Баґґавату і почав злобно критикувати льотоси, кондорів, слонів і буйволів. Була це неабияка сміливість. Слони вміли мститися.

Я говорив, а мислитель мовчки доливав собі горівки. Врядигоди усміхався і притакував головою: „Еге-ж". Підбадьорений цим першим успіхом я признався йому, що я також написав велику поему і хотів би дати йому її прочитати. Він ані не моргнув і повторив: „еге-е-ж". Побачивши його прихильність, я подумав: „прийшла відповідна хвилина" і витягнув свою поему з кишені. Мислитель ані дригнувши налив собі пяту чарку і глядів спокійно, як я розкладав рукопис. Та в останній хвилині поклав стару піяцьку руку на моїй і сказав: „Стрівайте, молодче, заки пічнете, скажіть мені, які ви маєте критерій".

Я поглянув на нього несупокійно.

— Но, критерій, які маєте критерій? — повторив піднесеним голосом мислитель.

Критерій?!... Я не мав ніякого і ніколи не думав, що треба щось таки мати. Зрештою це було видко з мого здивованого погляду, з моїх румянців і з мого збентеження.

Мислитель встав обурений.

— Якто, молодче! ви не маєте навіть критерія? Отже зайва річ слухати Вашої поеми. Я знаю заздалегідь, що вона варта.

І після цього налив собі дві чи три чарки одну за одною, випорожнивши фляшку до дна, взяв свій капелюх і вийшов, перевертаючи очима

(Продовження буде.)

арт. 109 і 111 згаданого Розп. През. адміністраційною дорогою, а в дорозі відкликуі судовою дорогою.

Юдикатура в тому напрямі є хитка, отже в охороні закону належить в випадках засуду на судовій дорозі безумовно зголосити *касацію до Найвищого Суду у Варшаві.*

В Суді Окружному в Тернополі покарано навіть в одній випадку до II. Кал. 686/30 І. А. гривною 150 за те, що він заявив дня 19. І. 1930, що на підставі обовязуючих законів він не є обовязаний пильнувати стирт. Розпорядження воєводи, як це наведено вище, у справі пильнування стирт обовязує щойно з днем 1. жовтня 1930., і по думці виразного звуку закону навіть формально в тім часі розпорядження воєводи в Тернополі не обовязувало, бо § 3. Розп. Ради Мін. з дня 5. липня 1928 В. З. Р. П. 72 поз. 648 каже виразно, що розпорядження воєводів уважається за правно оголошені в дні видання числа Воєвідського Дневника, в якім ті розпорядження є поміщені.

Отсих кілька завважень чисто правничої натури подаю нашим правникам під увагу.

З життя Волині.

Боротьба з вітряками. Коли зважити повінь бібули, якою заливає Волинь одинка, — можна булоб припустити, що й інші листи мають змогу вести передвиборчу акцію, коли не словом живим, то хоч би друкованим. Де там! Рабіє всюди від відозв одинки в польській і українській мовах, та не знайти відозв інших. Що-правда, лише чвірка (ендецька) резповсюджувала було відозву, де все було присвячено „українізації Волині", якої, мовляв, „польскосьць" є загрожена. Навіть школа — й та — мовляв — впала жертвою українізації. Обліплено одинкою будинок луцької Просвіти, а що ці відозви уважаються за ніби урядові акти — не можна їх — очевидно — усувати.

Звільнення Д. Ковпаненка. Б. радний міської ради в Рівному, а нинішній урядовець рівенського маґістрату, Д. Ковпаненко, звільнений несподівано з посади. Переказують, що кара ця сягнула п. Ковпаненка за те, що він не зявився на збори урядовців маґістрату, що мали обговорити справу виборів.

І *духовенство теж!* Митр. Діонізій, як відомо, наказав православному духовенству активно виступити в обороні одинки. Всюди відбуваються наради п.-отців, представників влади й ББ. Відбулася така нарада й в Луцьку. Природна річ, ухвалено голосувати за одинкою. Та цілком неприродною річчю було, що п. М. Тележинський, член ради брацтва, „духовний мужик", як себе він називає, звернувся з закликом до влади, щоб вона енерґійно наказала нещасливим солтисам, щоб ті гнали селян голосувати за одинкою. Луцький староста, здається, заступав запальному одинкареві, що за такі речі є кара в декреті й то досить тяжка. В ковельській окрузі, в якій кандидує п. Тележинський, вже відомо, що мужів довіря до обводових комісій не допустять.

Скруга Централіву. Кандидат Централіву в луцькій окрузі, п. Я. Ґрабовскі, дістав виповідження посади, анонімовий смертний присуд і вже зроблено напад на його помешкання. Другого кандидата побито. Виборчий льокаль здемольовано. Замість відозв надійшли каміння й кал, а нумерки „пропали в дорозі". Кандидати інших округ насилали листи до редакцій місцевих ґазет, що вони полишають Централів.

Арешти. Найменше арештів на Луччині, найбільше — на Рівенщині, Кременеччині та Ковельщині. Польська брукова преса зробила арештованого б. посла п. Дроздовського „вожаком УВО" на Волині. „Увістами" стали також і Кибалюк і Ниминський і Кудря — арештовані кандидати з листи ч. 11. Хто хоч трохи розбирається у волинських відносинах, той тільки дивується такій акробатиці.

Ревізії. В Дубні переведено ревізії в українському склепі „Добробут", книгарні „Наука" та книгарні Н. Кибалюка.

В Кремянці і Кременеччині відбуваються численні ревізії й арешти серед свідомих українців. Між іншими арештовано колишнього посла УНДО *Бориса Козубського,* що виступає тепер як кандидат на сенатській листі (на другому місці) Українського й Білоруського Виборчо Бльоку.

Пильнуйте чистоти виборів!

ПРАВО каже, що вибори мають бути **„чисті", що є свобідні, без терору, без шахрайства, без підкупу, без підступу.** Дальше **право** каже, що вибори переведені при помочі терору, шахрайства і підкупу є неважні, якщо ті надужиття вплинули на вислід виборів. Коли по таких виборах виборці внесуть скаргу до Найвищого Суду, то суд такі вибори уневажнить, як вже був уневажнив в кількох округах на Волині при минувших виборах.

Так приписує право. Щоби свойого права боронити, треба **всі надужиття докладно подати.** Тому **НЕГАЙНО** по виборах з кожної громади треба прислати точний звіт, чи були які надужиття:

1) Чи листа виборців була зложена правильно? Чи були вписані всі управнені виборці? Чи були вписані неуправнені? Подати імена.

2) Чи розбивано збори виборців, коли і хто??

3) Чи хто грозив і як, що не вільно голосувати на ч. **11**?

4) Чи хто підкуплював виборців, щоби на **11** не голосували або щоби здержалися від голосування?

5) Чи хто страшив карами або чим іншим, як виборці не будуть голосувати на якусь листу?

6) Чи хто обіцяв якусь заплату або позичку і т. п. за голосування на якусь листу?

7) Чи перешкоджав хто голосувати у виборчім льокалі або перед льокалем?

8) Чи не видирали карток? Чи не заглядали до картки?

9) Чи вкладав хто самовільно якісь картки до урни?

10) Чи комісія відобрала так голоси, що всі виборці не могли віддати голосу?

11) Чи правильно почислено голоси?

Треба докладно подати з точним іменем того, хто робив надужиття, навести час, місце і **свідків.** Тільки тоді має вартість скарга до Найв. Суду. Подати докладно характер особи, що допустилася надужиття — чи це особа цивільна (її адреса) чи особа урядова (постерунковий, староста, екзекутор, урядник податковий, війт, учитель, урядник з виділу повітового і т. д.).

Напружені відносини в СРСР

„Юнайтед Пресс" подає з Москви, що Рикова усунено від влади тому, що він приготовляв державний переворот: в день роковин більшовицької революції. Прихильники Рикова мали арештувати Сталіна і почати новий курс політики. Рикова вивезено з Москви до Сухума. В Москві панує переконання, що Рикова жде доля Троцького. На Кримі зміцнився татарський національний рух, у звязку з тим арештовано там 200 татарських інтеліґентів. Недалеко Севастополя селяни розгромили колгосп.

„Правда" подає, що Рикова вивезено з Москви за його промови на вічах, в яких Риков доказував, що радянська влада повинна припинити боротьбу з „кулаками", ослабити темпо колективізації, яка змінилась в закостенілий бюрократизм, при якому всяка ініціятива робітництва та селянства спаралізована.

Ревізії й арештування.

ЛЬВІВЩИНА.

В суботу 8. ц. м. перед годиною 10. арештував командант поліції з Гаїв біля латинської катедри у Львові Андрія Гнатишина, за яким пошукувала поліція вже три місяці. В домі Гнатишина була ревізія вже передтим, одначе нічого компромітуючого у нього не найдено. А згаданий командант кілька разів заходив до дому його родичів у Чижикові, питаючи (розуміється, по польськи), „де той, що будує Україну?", або „де той підпалячі?" Того самого дня відставлено його до поліції в Гаях коло Львова.

Дня 5. листопада 1930 р. в ранішніх годинах переведено з черги ревізію в Кучера Юрія і Коваля Михайла, учителів у *Рудні,* а також другу з черги в Кулика Максима, нач. громади, Зелінського Атаназія, секр. гром. і Яроша Сильвестра. Ревізію переводило 12 поліцаїв. Нічого не найдено.

БЕРЕЖАНЩИНА.

В *Раю* коло *Бережан* дня 6. листопада 1930 р. в год. 2 вночі обскочила поліція в силі 6 постерункових помешкання п. Осипа Барана, абсольвента політехніки, якого підозрівано, що він має при собі зброю. Тому візвано його сплячого, щоби негайно віддожив зброю, котрої він очевидно не мав. Опісля переведено у нього докладну ревізію, яка не дала ніякого результату. Рівночасно арештовано тоді п. Степана Лещука, аґента „Спілки Українських Аґрономів", який тоді перебував у Раю і в імени цеї Спілки робив замовлення на рільничі знаряди для селян.

Дня 4. ц. м. перевела поліція ревізію у п. Старухів. Це вже четверта з черги ревізія у п. Старухів за час двох останніх місяців. Крім того переведено ревізії у п. Загаєвичів і Бобяків.

У Бережанщині переводить поліція, змінена чужими відділами, дальше масові труси й арештування по селах. В деяких селах поліція (а перенше й військо) була вже кілька разів. А в селі *Криве* поліція була вже кільканадцять разів і арештувала там тепер 21 хлопців, яких відставлено до бережанської тюрми.

ВИЙШЛИ НА ВОЛЮ.

Дня 27. жовтня вийшов на волю по одномісячнім побуті у львівських Бриґідках п. Василь Кузьмів з Полюхова Великого, якому закидували підпал стирти в мазурській кольонії в Гаях к. Львова.

Зі станиславівської слідчої вязниці випущено на волю пароха Старуні о. Корсана негайно після його переслухання. Суддя станув на становищі, що о. Корсан не мав у себе „Сурми", яку доставлено до суду, як нібито знайдену в його домі при ревізії, при чому на ті примірники „Сурми" поприбивано ще й печатку парохіяльного уряду в Старуні.

Дня 4. листопада вийшли на волю зі стрийської слідчої тюрми по пятитижневім побуті: Барабаш Гринь, уч. ґімназ., Винницький Роман, студ. техн., Федорика Осип, абсольв. ґімназ.

На днях вийшли на волю з бережанської тюрми: д-р Вербенець з Рогатина, Ярослав Старух з Бережан, Вороневич і Заплатинський з Перемишлян, студенти Ярослав Гладкий, Богдан Біґус, Гладун і Ґеба з Рогатина та багато інших. Одначе Ярослава Гладкого та Богдана Біґуса поліція арештувала знову зараз після їх звільнення (вони саме збиралися до від'їзду в Рогатин) і відставила їх з поворотом до окружної тюрми.

Не марнуйте виборчих карточок 11-ки!

З кожного числа „Діла" й інших українських ґазет, які підтримують Український Виборчий Бльок, вирізуйте їх, роздавайте серед рідні, знайомих і сусідів та сховайте ОДНУ КАРТОЧКУ СОБІ ДО ДНЯ ВИБОРІВ! Хай ні одна карточка не пропаде!

11 11 11 11

Присуд в ужгородському процесі.

За атентат на о. Сабова.

З Ужгороду повідомляють:

Процес проти жінки адвоката Стефанії **Новаковської** і 18-літнього селянського хлопця, семинариста Федора **Тацинця**, обвинувачених в атентаті на голову „общества Духновича" о. Сабова, закінчився в Ужгороді тим, що п. **Новаковську засуджено на 5 літ тюрми** за намову до атентату, а самого **атентатчика Тацинця на один рік тяжкої тюрми.** Вердикт потвердили присяжні судді 8 голосами.

Обвинувачені боронилися тим, що не мали на меті вбити провідника москвофільського напрямку на Закарпатті, тільки хотіли виконати демонстраційний атентат, аби звернути увагу і відповідальних чеських кол і всього нашого народу поза межами Закарпаття на те, що ще нині, у XX. столітті, робиться у демократичній республиці експеримент винародовлювання економічно слабого, а національно малосвідомого народу. Тому винародовлюванню пособляють і його пропагують, казали підсудні, провідники русофільського напрямку, фанатичні душі, що для своєї хоробливої амбіції і в своїй сліпоті піддержують працю нищення нашого народу, який щойно поволи і з трудом стає на власні ноги.

Присяглі судді не прихилилися до оборони підсудних і в своїм вердикті станули на становищі, що це було намірене вбивство, а не демонстраційний атентат. З уваги на те суд видав поданий в горі присуд на обоїх обвинувачених, признавши їх винними злочину наміреного убивства.

ЛИСТОПАД — місяць українських інвалідів!

Не відмовте жертви для потерпівших у боротьбі, вишліть її на адресу УКТОДІ, Львів, вул. Руська 3/II.

В дні 16. і 23. листопада голосуйте всі на лісти „Українського і Білоруського Виборчого Бльоку" число — 11

ОСТАННІ ВІСТИ

ПРИСУД БІДИ І ТОВ. ПЕРЕД НАЙВИЩИМ СУДОМ.

Дня 12. листопада розглядатиме Найвищий Суд касацію, яку оборона зголосила проти присуду в процесі **Романа Біди і тов.** Біду, як відомо, львівський суд присяглих засудив на смерть у звязку з минулорічним замахом на Східні Торги, коли то знищено льокаль бюр Сх. Торгів і була ранена урядничка Штрайтівна. Від рішення Найв. Суду залежить правосильність присуду.

КЛІШІВНУ ВИСЕЛИЛИ ДО РУМУНІЇ.

У процес у звязку із минулорічним замахом на Східні Торги була вмішана й урядничка „Червоної Калини" Ярослава Клішівна. В тім процесі Клішівну увільнили. Наслідком заходів поліції Клішівну видалили поза кордони польської держави. Дня 10. листопада вивезли Клішівну у Румунію.

ТРИ РОКИ ВЯЗНИЦІ ЗА ЛЕТЮЧКИ УВО.

Дня 10. листопада перед львівським трибуналом присяглих під проводом р. Яґодзінського, як судом делеґованим від Найв. Суду на внесення прокуратора при окружнім суді в Стрию, станув студент торговельної академії **Юл. Гошовський** з Березниці біля Стрия. Гошовського арештував 19. квітня поліцай. Тоді, як твердив поліцай, найдено при Гошовськім летючки. В дома у Гошовського не найшли нічого. Прокуратор обвинуватив Гошовського в держ. зраді та нарушенні прилюдного спокою. Обвинувачений був уже раз засуджений в політичнім процесі на 10 місяців тюрми. На основі ухвали присяглих засудили Гошовського на кару 3-літньої тюрми. Присяглі потвердили всі поставлені їм птання. Обвинувачував прок. Мостовський, боронив адв. д-р Старосольський.

ПЕРЕТЯЛИ ТЕЛЕФОНІЧНІ ДРОТИ.

Дня 9. листопада в Парищах (пов. Надвірна) запримітили, що телефонічна поліційна лінія перервана. Здогадуються, що це саботаж і ведуть слідство.

ВБИВ ВАРТІВНИКА.

Біля села Мелики (коло Перемишля) в ночі вистрілив хтось двічи до Андрія Тиховського, що пильнував стирти сіна. Тиховський, ранений двома кулями, впав на землю. Тоді невідомий приступив до раненого та добив його якимсь гострим приладом. Поліція шукає вбивника при помочі поліц. собак.

АРЕШТУВАННЯ.

У Макарові (біля Рудок) арештували під закидом підпалу 5 стирт збіжа на фільварку, Ів. Турянського абс. ґімн. в Яворові та Сем. Сроковського уч. 8. ґімн. кл. у Львові. Їх відставили до суду в Рудках. — У **Любіні Вел.** поліція арештувала Мих. Костяка, селянина з Матієва, якому закидають приналежність до УВО. Його відставили до Львова.

ЗАМКНУЛИ ДРУКАРНЮ.

Дня 10. листопада комісія оглянула „Друкарню Львовск-у" при вул. Коперника 11. та замкнула її наслідком технічних недомагань з огляду на безпеку. На приказ комісії поліція друкарню опечатала. В згаданій друкарні друкувався соц. „Дзеннік Людови".

САМОГУБСТВО ПОРУЧНИКА.

У воротах дому при вул. Зиблікевича 52 у Львові застрілився поручник Стан. Скоруд. Причина покищо невідома.

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З 12. ЛИСТОПАДА 1930.

МИХАЙЛО РУДНИЦЬКИЙ.

З наших книжок і видавництв.

Б. Лепкий „Вадим", М. Галаган „З моїх споминів". (1930. В-во „Червона Калина")

Із подиву гідною легкістю кидає Богдан Лепкий одну книжку за другою. Є в цій легкості одна тривожна риса — праця по лінії найменшого опору. Доводилось чути закиди, що в оцінці нашої популярної, виховної літератури не слід нагадувати чужих великих імен; наша література родиться, кажуть, по змозі обставин.

Беру „Вадима" і забуваю про всі історичні повісті. Стаю — наскільки це можливо — пересічним, сірим читачем, який не жде від книжки нічого більше, як від вистави нашого мандрівного театру, або якоїнебудь фільми в ті дні, коли шукаєш якоїнебудь розривки. Прочитую 100 сторінок, 150, 170 і глипаю на останню, 226-ту, схвильований: „колиж почнеться акція?" Правда: в історичній повісті акція це не все; можна давати в ній малюнок даної доби, психольоґічну студію, фільософічну аналізу. Але цього всього не мав на меті Лепкий. Доба Святослава змальована такими загальниками, типи такі невиразні, що ні на малюнку тла ні дієвих осіб не зупиняємося.

Чим далі до кінця повісти, тим важче здати собі справу: з якою метою вона була писана. Шкільна лектура? Може. Але як забути, що наша молодь знає вже інші історичні повісті, — не кажу чужі, а власні. „Ярошенко" Маковея конкурсова вправа, дуже слаба серед книжок Маковея, писана свідомо як педагогічна книжка — таки цікавіша від „Вадима".

В усьому „Вадимі" є однісінька „інтрига" — грека Дандаміла. Любов Малуші до Вадима наче бліда відбитка сентиментальних французьких романів XVIII. віку, коли княжні обовязково мусіли вянути з туги за якимсь простим здоровенним парубком. І в нас це могло бути стільки віків раніше, але...

„Могло бути" —, „не може бути" — наївна суперечка за підставу історичної чи неісторичної повісти. Першим і останнім крітерієм літературного твору лишається і лишиться духова потреба читача і твір: мусить бути цікавий для нього. Кожний гурт читачів має „свої" цікаві книжки, бо має свій смак і свої потреби. І що з того? Нема сумніву, що „Вадим" також найде якихось читачів. А все-ж як історична повість він не є ніяким кроком уперед, у порівнанні з повістями Опільського, що пробує підмальовувати історичне тло, ні „Роксоляни" Назарука, де врештою так само схематично потрактований мотив зародження нової віри.

В усіх тих частинах, де треба дати малюнок війни Лепкий намагає звичайною фантазією, яка не має до цього ніодного придатного елементу. Лепкий залишився співцем осінніх настроїв, буденної меляхолії; він майстер від простих картин із нашого галицького життя, того, з яким зжився і знає, але не епік, не співець національної енерґії.

Жаль для таких творів як „Вадим" простого, ясного стилю Лепкого і його нахилів до лірики. Поезією в прозі не напишеш історичної повісти, не виповниш нею тих вузлових переходів від глави до глави, де наростають конфлікти, зароджуються події. Вже при читанні трильоґії „Мазепи" виринало перед читачем нераз питання: Які психічні нитки звязували Б. Лепкого з постатю цієї еніґматичної індивідуальности, — що міг автор передати із свого духового досвіду в сотворені собою історичні постаті?

Важко найти на це відповідь. Найбільшою помилкою Б. Лепкого є те, що він пробує свого таланту в напрямку зовсім невідповіднім до основних рис цього таланту.

•

Микола Галаган продовжує свої спомини із світової війни: з доби окупації Галичини, розвалу царату та української революції. Читаємо їх із зацікавленням, бо навіть ті галичани, що ближче знають умовини життя на Наддніпрянщині можуть зі здивуванням уперше почути від Галагана, якими шляхами перехрещувалася в російській армії психольоґія зреволюціонізованої або здекадентщиної російської інтеліґенції з моментами пробудження української національної окремішности.

Ці спомини не є звичайним „документом доби" — пречудернацької доби морального розкладу передвоєнної Росії. Їх наскрізь особистий тон має ту прикмету щирости, що дозволяє вам швидше звернути увагу на факт, яку велику ролю може відограти інтеліґенція, товариський чи дипльоматичний хист одної людини навіть у такій пекольно великій і складній машині як армія, війна, державний апарат великої імперії.

Тим більший жаль, що Галаганові при цікавому матеріялі, при всьому хисті до пера, при чистонародніх зворотах і висловах трапляються невибачні москалізми. Читаючи „З моїх споминів" згадуєш при неодній фразі породільні болі української мови з т. зв. мартової доби. Питаю одного із видавців, як вони могли пустити в світ книжку з такими малоросійськими плямами? Відповідь: „Автор застеріґся виразно, щоби йому нічого не виправляти, бо впевняв, що він писав українською мовою вже давно-давно"...

І це Вам вистачило, панове видавці?

Наводити прикладів з усієї книжки не було би навіть місця. Ось кілька з перших сторінок книжки: крім невідступних „мене було призначено" і „лише через кілька місяців"... на кожній сторінці: „мої знання у сфері української ортоґрафії...", „в будинкові"(!), „Все це товариство мало театрально свідчити тверде рішення „русскаго народа"... „легко уживатись (моск.) в одній живій істоті", „нарешті зовсім непотрібно було тут виявляти своїх талантів полководця"...

Є й в повісті Б. Лепкого чимала пайка прогріхів, які передаю до „Кутка мови", — можна було їх виправити без труднощів бодай для добра шкільної молоді, яка нахапується москалізмів і польонізмів, віруючи, так само, як наші видавці, авторам на слово.

Зміцнення фашизму.

Рим. А. Т. Е. До свіжо утвореної організації боєвої фашистівської молоді принято 270.000 членів у віці 18 до 20 літ. Новики зложили присягу, яка говорить про виконання без дискусій всіх наказів Муссолінія, про службу фашизмові всіми силами та готовість боронити його навіть власною кровю. Муссолінї виголосив до 10.000 членів нової організації в Кольосею промову, перестерігаючи їх від зради фашизму, при чім зазначив, що фашизм не приваблює своїх прихильників обіцянками багацтва та посад, але накладає на них трудні обовязки.

Як живуть робітники в СРСР.

„Красная Газета" подає, що робітничі організації в Ленінграді внесли до компетентної влади скаргу, що серед робітників панує крайна нужда: робітники нарікають, що в комунальних харчівнях їм видають гнилі харчеві продукти, від чого дехто хорує. У фабриці ім. Єгорова в харчівні, де обідає 3000 робітників, є тільки 180 тарілок і 35 вилок і робітники мусять приносити тарілки з дому. Богато робітників від харчів у цих харчівнях хорує на жолудки.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Під знаком виборів.

Вчора йду вулицею і бачу — вертають польські студенти з передвиборчого віча. Кожний несе картку „чвірки", а щоби ніхто не сумнівався, що „чвірки", то стерчить вона за корпорантською шапкою, або за обшивкою рукава. Дехто має підбите око, дехто напухлу щоку, але назагал настрій ендецько-бадьорий. Відгрожуються санації, яка форитує жидів а протеґує українців, і мріють про давні часи. Добрі були часи... Ті, які тепер сидять по закамарках — стояли в Варшаві, а ті, які тепер стоять у Варшаві, сиділи по закамарках. Санація, кажуть, не вічна, так само, як ігумен у монастирі. Кажуть і вимахують здоровезними „ляґами", на яких є неодин знак від українських шиб...

Розвідувався я про перебіг цього передвиборчого віча. Оповідали мені, що відбувся навіть рукопашний бій, в якім, поки-що, ендеки побідили, примусивши санаційну боївку рятувати розбиті голови здоровими ногами. Але що буде при загальних, рівних, тайних, пропорціональних і безпосередніх виборах, то покаже слідуюча неділя. Всі знаки на землі і на небі показують, що беручи під увагу загальну і безпосередню пропорціональність тайности, деякі нерівности вирівнаються.

Виборчий бій у повнім розгарі. Траскають ляпки як скорострілы, гудуть промови кандидатів як гарматні вистріли, а час до часу як вистріл моздіра являється інтервю якоїсь великої шишки. Поле бою застелюється волоссям, зубами, клаптями одежі, поломаними палицями. Здемольовані редакції, побиті редактори, підстрілені аґітатори, вказують шлях, яким пересулася виборча армія.

Це так у поляків.

А в нас?!

Виборчий льокаль Українського Бльоку примістився на Ґродзіцьких і робить що може, а зараз біля нього антивиборчий льокаль у Райха, який теж робить, що може. Справа нашої участи в виборах розвязана на Ґродзіцьких позитивно, у Райха неґативно.

Українські часописи завалені вістями з краю і з заграниці, небогато місця відступали досі на виборчі теми. Тимчасом одна справа з другою досить тісно звязана і не можна розглядати їх окремо. Тому останніми часами і наші часописи взялися остро до виборів, його найліпшим доказом хочби нинішний мій фейлетон. Нема, що-правда, в нім виразного натяку, на яку листу голосувати, але все таки тенденція його є за участю у виборах. Читачі „Діла" нехай самі децидують, яка листа їм найбільше відповідає. Думаю, що до цього не треба ні віч, ні переконувань, ні довгої застанови. Був час приглянутися.

Галактіон Чіпка.

НОВИНКИ

— **Телеф. 2-11. Піскова 22 „Власна Хата" Фотограф Лев Янушевич.** 537 128-7

— **У звязку з оголошенням** зїзду Матурантів академічної ґімназії у Львові з 1910 р., який мав би відбутися дня **8. XII. 1930.** просимо інтересованих негайно зголосити свою участь на адресу: **Д-р Михайло Войтович, Львів, Руська ч. 18/I.**, тому, що від числа зголошень залежатиме, чи зїзд взагалі відбудеться. **Комітет.** 867

— **Вийшли на волю.** В суботу 9. XI. випущено з тюрми **б. посла Сергія Хруцького,** члена Президії УНДО і Романа Чучкевича, учителя в Ременові, бобрецького повіту.

— **В „Кооперативній Республиці"** за листопад (ч. 11) появилася передова стаття, якої заголовок, зміст і авторство відомі тільки пресовому цензорові, авторові тієї статті і складачам, які її набирали.

— **З життя української еміґрації.** Дня 15. XI. в Подебрадах відбудеться урочисте відкриття зїзду представників орґанізації українських інжинерів та техніків на еміґрації. Привітання на письмі можна посилати на адресу: Проф. Шереметинський, Подебради, Готель „Централь". Треба адресувати латинкою.

— **Треба мати щастя.** Дня 3. XI. підчас тягнення льотерії т. зв. долярівки урядничка жидівської фірми Фішля у Варшаві Стефанія Камерівна виграла 8000 долярів.

— **Пожежа в санаторії.** В санаторії товариства для боротьби з туберкульозою в Голоску під Львовом вибухла пожежа. Згорів дах. Серед хорих повстала паніка, хто міг, почав утікати, але пожежній сторожі вдалось погасити вогонь.

— **Люценберґову засудили на кару смерти.** В Авгсбурґу закінчилась судова розправа проти Моніки Люценберґової, якій акт обвинувачення закидав, що вона отруїла 13 осіб. Розправа доказала, що ця жінка справді загнала до гробу 9 осіб, між ними свого батька і матір. Обвинувачену засуджено на кару смерти.

— **В добі еманципації.** Тома Плюнкет мав великі нафтові підприємства під Ню Йорком, мав кількасот тисяч долярів, 69 літ і значно молодшу від себе господиню, Дору Дорсан, яка мала 17-літню нешлюбну дочку. Тома Плюнкет женитись не хотів, але його господиня хотіла його конечно ущасливити і тому одного дня заявила йому, що він скомпромітував її і як з нею не ожениться, то справу подасть до суду. Богатий і старий кавалер сміявся з погроз своєї господині, а тоді вона почала в дома „саботаж": не приносила йому рано сніданку, не чистила черевиків, товкла тарілки, а коли і це не помогло, вона хопилась радикального засобу: порішила схопити його та вивезти силою з міста, так як середневічні лицарі ловили дівчат. Одної ночі Тома Плюнкет збудився і завважив, що він лежить у возі поспішного поїзду і що його болить голова. Коло нього сиділа його господиня і її дочка, які заявили йому, що везуть його до Вашінґтону і якщо він не підпише своєї згоди оженитися із Дорою Дорсановою, то з ним буде зогано. Було очевидне, що ці жінки приспали його при помочі якогось порошка і сплячого вивозять Бог зна куди. Зрезиґнований і застрашений богач згодився на все і взяв з господинею шлюб та записав їй половину маєтку, побоюючись, що господиня не тільки схопить його, але й чого доброго убе.

— **Напад серед білого дня.** На Буковині під Ватрою Молдавицею 6 узброєних бандитів напало на власника тартаку Соломона Вільдмана. Вони спинили його автомобіль, ограбили в нього 360.000 левів і зникли в лісах. Ограблений Вільдман казав поліції арештувати кількох робітників свого тартаку, які знали, що він виїде тієї години автомобілем, бо є підозріння, що бандити мали звязки із робітниками.

— **Лікар і молода пацієнтка.** Бувший російський старшина Борис Беран, покинувши вітчину, жив у чеськім місті Літомежицях. Тут пізнав молоду еміґрантку і вженився з нею, бо йому здавалось, що лекше нести тягар вигнання в двоє ніж одинцем. І вони справді жили щасливо, доки молоду жінку не почав боліти зуб. Коли жінку болить зуб, то його треба запльомбувати, подумав її чоловік і попровадив жінку до дентиста. Не знав бідака, що справа починається зубом, а скінчиться револьвером і кріміналом. Дентист Мосна вилікував зуб пані Беранової, але натомість спричинив їй нову недугу, а саме найпоганішу з усіх недуг серця: вона влюбилась в 31-літнього дентиста і для нього зрадила чоловіка. Борис Беран належав до тих дивних мущин, які не люблять носити роги, а як жінка зрадить їх, не вміють зберегти зимну кров і вийти з халепи так, щоб не було ще більшого нещастя і щоби ми не потребували писати про це в часописі. І Борис Беран, довідавшись про зраду жінки, пішов до дентиста і домагався, щоби він видав йому любовні листи його жінки. Лікар був дискретний чоловік і відповів, що любовні листи, писані до нього, може читати тільки він сам. Нервовий російський еміґрант замість подякувати дентистові, що він лікував його жінці зуби, стрілив до нього з револьвера і вбив. Тепер Борис Беран станув перед судом. Суд станув на становищі, що як когось зрадить жінка, то ще не причина, щоби за те вбити людину і бідного еміґранта засуджено на 5 літ вязниці, а його жінка утікла від нього зовсім, тай шукає собі другого дентиста.

— **Міська рада зі самих жінок.** В бельґійському місточку Герклявілі підчас виборів до міської ради виставлено дві листи: на одній виписано самих жінок, на другій мущин. Листу мущин випадково зложено за пізно, тому затверджено раду, яка складається із самих жінок. Таким чином цим містом управлятимуть не батьки міста, але матері міста.

— **Всесильний алькоголь.** Шеф нюйорської прогібіційної поліції Донован мав боротися із продавцями алькоголю і переслідувати пачкарів, що потайки перевозили алькоголь з Европи. Але пан шеф Донован сам любив попити і тому попав у досить трудне становище: перед владою він грав ролю великого ворога алькоголю і навіть часом казав арештувати якого дрібнішого пачкаря, а потайки брав від великих торговців алькоголю хабарі і помагав їм перевозити з Европи напитки, причім сам запивався як швець. Але згодом виявилось, що шеф прогібіційної поліції є собі звичайний пяничка і його арештовано. В його пивниці найдено багато вина і пива, яке він конфіскував у продавців, а сам запивався цими напитками. Тепер йому грозить велика халепа.

— **Місто без чахотки.** Французьке місто Білляр де Лянс має найздоровіше підсоня в цілій Франції і знане з того, що в цьому місті від десяток літ нема ні одної людини, хорої на туберкульозу. Управа міста дуже дбає про те, щоби тієї страшної недуги не допустити до Білляр де Лянсу і тому не позволяє улаштувати в цьому місті санаторії чи літниска для хорих на легені, а кожний чужинець, що приїзджає там, заки дістане помешкання в готелі чи в приватнім домі, мусить піти до лікаря і подати свідоцтво, що він не хорий на чахотку.

— **„Роте Фане" не виходить.** Берлінська дирекція поліції заборонила видавати комуністичний часопис „Роте Фане" тому, що цей часопис похвалив одного комуніста, який вдарив в лице вищого поліційного функціонаря.

— **Айнштайн демократом.** В англійськім часописі „Сандей Діспеч" славнозвісний учений Айнштайн помістив статтю, яка боронить демократичний устрій держав та неприхильно оцінює більшовизм і фашизм.

— **З нетрів спіритизму.** В англійськім місті Норфольк пропав без сліду молодий чоловік і були докази, що він десь в невідомім місці застрілився. Його товариші шукали за ним і не могли найти. А що вони займались спіритизмом, то викликали його дух і питали його, де шукати його трупа. Дух самовбивника вказав місце, де в лісі лежить його тіло, товариші пі-

(Продовження на стороні 6-ій.)

Куток мови.

Богдан Лепкий „Вадим".

Башні (моск.) замку зам. вежі, башти; много (моск.) зам. багато, сила; розобле(!)чився (моск.) зам. роздягнувся, розкрився, видав себе; дякуючи (моск.) її впливам зам. завдяки; турботи о (поль.) благодать; в дребезги (моск.) на дрізки, на гамуз; ізза (моск.) причини зам. задля; ласкам і пестощам — тавтольоґія, бо ласка вжита в російському значінні „пестощів"; условлюватися (моск.) умовлятися; яскиня (поль.) зам. печера; міжтим (моск.) зам. автім; (на іншому місці „автім" писано „а в тім"!); персидські (моск.) зам. перські; злочин сповнювано (!) (поль.) зам. злочину доковали; ап(!)рікози (моск.) абрікос зн. мореля, жерделя; у перве (окремо!) зам. уперше; черти (моск.) обличча, зам. риси; зговоритися (моск.) зам. порозумітися; підпригували (моск.) зам. підскакували; розрухи (поль.) зам. заворушення; позадохнете (моск.) зам. здохнете; луна (поль.) озарювала (моск.) зам. заграва осяювала, освічувала; здаватися в знач. москов. зам. піддаватися. Чимала низка польонізмів: кричала о пімсту, грали о уряди, не боїться о життя, правопис зовсім непослідовний, бо навіть такі слова як „знечевя" писані як „з нечевя" і дуже прикрий польонізм „статися" зам: „стати" в таких реченнях: „він може ним статися (зам. стати) колись".

М. Галаган: „З моїх споминів".

„Тільки в осені", „тільки третього дня" в моск. значінні зам. аж; конверт, контроль, резерв зам. коперта, контроля, резерва; він тільки що вернувся (моск.) зам. саме; утриматись перед спокусою зам. стриматись; на своїй мові (моск.) зам. своєю мовою; вигоди у моск. значінні користи, зиску; а то власне у знач. а саме: у мене не багато було (моск.) зам. я мав не багато. Є й чимало таких канцелярських зворотів: „В короткій розмові, яка потім відбувалась (зам. велась), ґенерал інтересувався, чи відбуваються (!) в нашому полку... „собесѣдованія з вояками",

лли до ліса і справді найшли труп самовбивни- ка якраз на тому місці, яке вказав викликаний дух. Крім цього дух цей говорив товаришам, що всі самовбивники по смерти жалують свого вчинку самовбивства і що самовбивники це люди хорі і ненормальні.

— **Ювилей Шалом Аша.** Відомий жидівський письменник святкує 50-ліття своїх уродин. Шалом Аш родився 1880 року в Кутні на Мазовшу, як десята дитина бідних родичів. Там і почав він писати свої твори, зразу гебрейською мовою. Опанувавши німецьку мову, почав писати по німецьки. Деякі його твори писані жарґоном. Драма „Часи Месії" зробила його імя популярним і відкрила для його творів сцени європейських театрів. Його роман „Москва" малює атмосферу революції, в якій виростає ідейний комуніст, що потім розчаровується в більшовизмі і покидає табор комуністів. Ця наскрізь сучасна повість переведена на кільканацять мов світа.

— **Французької мови** вйучує скоро та дешево дипльомована вчителька франц. і львівського університету, на збірних лекціях і поодиноко. Зголошення приймає Випозичальня книжок „Ізмараґд", Львів, вул. Косцюшка ч. 5. І. пов. кожного дня від г. 9. рано до 7. веч. 862 2-2

Листування Редакції.

Вп. П. Мельник у Подєбрадах і Ол. Скоропис-Йолтуховський у Шляхтензе. Статтю отримали, однак — на жаль — друкувати не можемо. Правдою є, що „Діло", як єдиний український незалежний щоденник є органом репрезентативним і загально-національним і тому в численних випадках дає на своїх сторінках місце для свобідної дискусії. А зсе-ж „Діло" не може служити для суперечок тоді, коли одна зі сторін користується у даній справі його повним довірям. Таким авторитетом у справах, які торкаються гетьманського руху, його ідеольогії й усіх організаційних подробиць, є для нас безумовно **Вячеслав Липинський** і тому полеміки з ним на ці теми на наших сторінках допустити не можемо.

„Центральний Союз білоруських культурно-освітних і господарських організацій". Стаття у 35. ч. „Діла" не була ніким інспірована й не мала ніяких специяльних тенденцій. Це була стаття редакційна, оперта на голосах незалежної білоруської преси й безпосередніх наших інформаціях. Кожний часопис має право освітлювати явища громадського життя із свого погляду та переконання. Цих наших поглядів надіслане нам спростування не міняє і тому теж не можемо його, на жаль, містити, тимбільше, що воно втримане у нападливому полемічному тоні про одиниці, супроти яких український національний табор обовязаний до льояльности.

Наш кореспондент у Парижі. Просимо у своїх статтях рахуватися з тутешніми цензурними умовами.

СПОРТ

СПОРТОВІ ГРИ.

В неділю 9. XI. ц. р. в салі Сокола-Батька розіграно в дальшій черзі змагання у відбиванці між дружинами жіночими та мужеськими. Висліди змагань жіночих: СКУД—ЖУСК 30:10 (15:3). СКУД виказав свою високу клясу, виграючи високо з добрим ЖУСКОМ. Змагання між членицями Сокола-Батька і Сокола IV. дали виграну членицям Сокола-Батька 30:18 (15:8). Змагання мущин відбулися в год. 18. Сокіл-Батько виграв зі Соколом III. 30:6 (15:6). Змагання України зі Соколом IV. принесли сензацийну програну України 20:30 (11:15). Сокіл IV. зробив несподіванку своєю гарною і технічно доброю грою.

Стан табелі жіночих дружин: СКУД 3 гри 6 точок. ЖУСК 2 гри 2 точки. С.-Б. 2 гри 2 точки. С. IV. 3 гри 0 точок.

Стан табелі дружин мущин: Сокіл-Батько 4 гри 6 точок. Сокіл IV. 3 гри 4 точки. Україна 3 гри 4 точки. Сокіл III. 4 гри 0 точок.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Д-р Яків Огородник, укінчений середньошкільний педаґоґ Українського Високого Педагогічного Інституту ім. Михайла Драгоманова у Празі, асистент при катедрі історії України в Інституті, помер після тяжкої недуги легенів у понеділок дня 27. жовтня 1930 р. в „Загальній Лікарні" міста Праги в 36 році життя. Покійний визначався великим українським патріотизмом, незломною силою волі, безкомпромісовістю й рішучістю, і в колах української Громади в Чехословаччині тішився великими симпатіями й поважанням. Д-р Огородник виявляв великі наукові інтереси; передчасна смерть забрала нашій науці доброго майбутнього дослідника (історія, фільософія). Принятих до друку його праць: нім. мовою „Спіноза і Сковорода" та українською „Україна після Полтавського бою 1709 р." (докторська дисертація) Йому, на жаль, не довелося бачити... Українець давній іще з шкільної лави, д-р Огородник народився 9. жовтня ст. ст. 1894 р. в селі Нижчій Кропивні, Гайсинського повіту, на Поділлі; по скінченні повітової школи склав матуральний іспит при українській хлопячій ґімназії, він брав живу участь в українській революції, пережив цілу фазу нашого розвитку й упадку за Збручем, був організатором земської праці за УНР, членом Ради Республики в Тарнові, й 1923 р. опинився в Празі на еміґрації, де вступив до Педаґоґічного Інституту, закінчив його 1927 р. з загальним відзначенням, був залишений стипендіятом-докторандом при катедрі історії України в Інституті, склав 1930 р. докторський іспит із історич.-літературних наук із загальним відзначенням і почав уже працювати асистентом при катедрі історії України. Наукові кола Праги покладали на д-ра Огородника великі надії.

Похорони відбулися в четвер 30. жовтня 1930 р. на кладовищі в Ольшанах при великій, як на теперішній час, участи української Громади. Над могилою попрощали Покійника ректор Українського Високого Педаґоґ. Інституту проф. д-р В. Гармашів, декан істор.-літер. відділу Інституту доц. д-р Панас Феденко, із товаришів — інж. Литвицький. Покійник осиротив дружину д-ра мед. Олену Огородникову.

Земля Йому пером!

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 10. листопада ц. р. масло пріма експортове солене 4·20 зол. масло пріма бльокове несолене 4·20 зол., літра молока 0·34 сотиків, літра сметани 1·70 зол., копа яєць 12·30 зол.

За редакцію відповідає Олександер Костик Видає Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.